

particuliere belangen mochten opkomen, maar dat zij hun energie moesten aanwenden ten bate „van het geheel”. „Zoo werd de tot nu toe gangbare meening omtrent hun taak gewijzigd.”

De vakverenigingen waren voortaan staatsorganen. Een menigte van „draconische wetten en administratieve regelen, hadden tot doel om de arbeidsdiscipline te handhaven”. Wie zonder verlof één dag verzuimde, verloor zijn werk, zijn levensmiddelenkaart en zijn kamer”. Nog maar kort geleden verscheen een decreet, waarin stond, dat een deel van het loon werd ingehouden, wanneer de kwantiteit en de kwaliteit van het afgeleverde werk onvoldoende was, ook al had de betrokken werker geen schuld. Geen spoorwegongeluk of andere catastrofe kon plaats vinden of er werden altijd „saboteurs” ontdekt, die dan onmiddellijk met hun leven de „misdaad” moesten boeten.

Deze korte beschrijving van één der belangrijkste conflicten in de Sovjet-Unie, hetwelk nog steeds voortduurt, leert ons wellicht reeds dat die „dienst aan de gemeenschap” iets anders beteekent, dan de verheerlijkers der Sovjet-Unie ons willen doen gelooven. Belooning en straf spelen een groote rol, al moet gezegd worden dat de jeugd dikwijls met meer enthousiasme zich geeft, dan de ouderen. Met meer enthousiasme... maar ook met minder erbarmen voor de ongelukkigen, die het ongenoegen der leiders hebben opgewekt.

Chamberlain schrijft in zijn reeds meermalen genoemd werk: „Russia's Iron Age”, dat de afschuif der Russische jeugd voor den persoonlijken rijkdom in het geheel niet bewijst, dat deze meer idealistisch en meer tot zelfopoffering geneigd is, dan de jeugd in een ander land. „Rijkdom”, heet het, „wordt in de meeste landen begeerd, omdat hij gemak, welde, sociaal respect met zich brengt. In de Sovjet-Unie wordt hij niet begeerd, omdat hij daar precies het tegenovergestelde tengevolge heeft: degradatie, vervolging, eindeloze kwellingen, en meestal deportatie.”

„Onder deze omstandigheden”, gaat hij voort, „is het onvermijdelijk dat de persoonlijke eerbucht, welke elders dikwijls haar uitdrukking vindt in het streven om een fortuin te vergaren, in de Sovjet-Unie slechts door een promotie in den staatsdienst bevredigd kan worden...” De Sovjet-Unie biedt als prikkel geen rijkdom aan, maar het geeft de menschen, welke ver naar voren komen in de rijen der politieke en industriële bestuurders, het even sterke motief van macht, gepaard gaande met dat van een levensstandaard, welke een heel stuk boven die van het armelijke Sovjet-gemiddelde ligt.”

„En de geheele politiek in de hedendaagsche Sovjet-Unie is niet op de vermindering der stoffelijke ongelijkheid gericht, maar wel op de toename daarvan, door er op aan te dringen dat de goed geschoolde en zeer vlijtige arbeider meer moet ontvangen dan zijn collega's.” „Gelijke loonen,” vervolgt Chamberlain, „mag het ideaal zijn van Bernard Shaw”, het is zeker niet het ideaal van Stalin, die op het laatste Partijcongres enkele van zijn scherpste woorden richtte aan het adres van die communisten, welke voor de „gelijkheid” ijveren.”

„Gelijkmaking in de sfeer van consumptie en persoonlijk leven,” zeide Stalin, „is reactionnaire klein-burgerlijke nonsens — zelfs in de laatste phase van de communistische maatschappij, wanneer allen verondersteld worden overeenkomstig hun capaciteiten te werken en overeenkomstig hun noden te ontvangen, zal er geen gelijkheid zijn.”

Deze woorden zijn niet gesproken in een omgeving, waarin een overvloed van de meest verschillende goederen het een ieder mogelijk maakt om al zijn persoonlijke wenschen te vervullen, maar in een land, dat ook in stoffelijk opzicht gebrek lijdt.

Zoo wordt langzamerhand wel duidelijk welke moraal bij den „toegewijden dienst aan de gemeenschap” past. De werkelijkheid der „ongelijke verdeling” is er hier een van grooten nadjver, hevige afgunst, sterk wantrouwen, wreede onbarmhartigheid en laag verraad.

Dat hebben de „Koelakken” ondervonden, die honger moesten lijden opdat de z.g. „nuttiger werkers” in de fabriekssteden konden eten. Dat ondervinden allen, die met hun arbeid achteraan komen, of die op eenige wijze critiek op de leiding uitoefenen.

„De gemeenschap”, dat is de maatschappijorganisatie, welke Stalin met zijn helpers heeft uitgedacht en bezig is te stichten. Dat is de samenleving van het „Vijfjarenplan”, met zijn ontzaglijke kapitaalverspilling⁷⁾, zijn meedoogenlooze dwangarbeid, en zijn steeds wisselende doelstellingen.

6) Vgl. Aant. in het vorige stuk.

7) Men zie hiervoor vooral Boris Brutzkours „Economic Planning in Soviet-Russia”.

8) „Russia's Iron Age”, pg. 38. (Hoofdstuk: The Faith without God).

Brengt het belang van het plan mede dat een weinig bezit wordt geduld, dan zijn allen schuldig, die zich tegen dat bezit keeren. Wil Stalin plotseling aan de boeren ook de laatste eigendommen ontnemen, dan is het een misdaad om iemand zijn have te laten houden. Verkeert de machtige dictator zijn besluit weer in het tegendeel... wee degenen, welke op den oorspronkelijk door hem gewezen weg voortdollen. Zij heeten nu de belagers van den socialistischen Staat.

De „gemeenschapsmoraal” wordt door de grillen van den vergoddelijken mensch, wiens wil heilig is, bepaald.

Het leven, dat een geloof zonder God begeert, ontlaardt. We hebben gehoord met welk een verschrikkelijken overmoed elke gedachte aan God in Rusland verworpen wordt, en hoe diep menschen als de Webbs zich vernederen door dien overmoed toe te juichen.

Die absolute verwerping is de „noodlottige zwakte”⁸⁾ van de Russische samenleving. „Het is mogelijk, dat één, misschien twee generaties” voldoende geestelijk voedsel in de idee vinden, dat zij bezig zijn het socialisme te bouwen, en hun vaderland en de gansche wereld te vernieuwen.”

„Maar uiteindelijk is het onwaarschijnlijk dat de communistische propaganda, hoe zij ook opgedreven moge worden, uit de harten der Russen de vragen kan bannen, welke het probleem van den dood, van het individuele leven... doen rijzen. Zal het mogelijk zijn om door het meest toegewijde onderzoek van de bladzijden in Marx's Kapitaal, het antwoord daarop te vinden? Of zal een wanhopige drang om een niet-materialistische interpretatie van het leven te zoeken, niettegenstaande de scherpste waakzaamheid der Sovjetcensuur, zich weer laten gelden?”⁹⁾

Het leven zonder God is inderdaad volkomen zonder uitzicht. Het verlangen naar Hem laat zich niet onderdrukken.

Prof. Geesink meende dat de normen ook in de van God vervreemde wereld nog zouden samenvallen met het vijfde tot en met het negende gebod, wijl deze een „natuurlijke wet” waren.¹⁰⁾

De ontwikkeling van de moraal in de Sovjet-Unie, die gegrond is op hygiëne en economie, laat echter zien, dat alle geboden vertreden worden. Het natuurlijke leven — hetzij het individuele, hetzij het sociale — dat welgever wil zijn, verwerpt tenslotte elke Goddelijke wet.

Dat moge uit de in deze stukken gegeven voorbeelden voldoende duidelijk gebleken zijn.

A. B. t. B.

9) Idem, pg. 39.

10) Prof. Dr W. Geesink: „Gereformeerde Ethiek”, pg. 558.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Klassiek of canoniek.

II.

We lezen in het boek Genesis, dat in het geslacht van Lamech de muziek werd uitgevonden, en de tentenbouw, en het smeden. Calvijn zegt hiervan:

„Mozes vermeldt nu, dat de verkeerde dingen, welke uit het geslacht van Kain zijn voortgekomen, nog met iets goeds vermengd zijn geweest. Want de uitvinding van kunsten en andere zaken, welke tot algemeen nut en gemak voor het leven dienen, is een gave Gods, welke volstrekt niet te verachten is, en een deugd, alle lof waardig. Het mag wel verwondering wekken, dat juist dat volk, hetwelk hoe langer hoe meer verbaasterde, boven de andere nakomelingen van Adam heeft uitgemunt in gansch geen verwerpelijke talenten. Ik nu ben van oordeel, dat Mozes hier met opzet over die uitvindingen in het geslacht van Kain spreekt, opdat wij zouden weten, dat hij niet zóó door God vervloekt was, of nog enkele uitstekende gaven heeft Hij hem en zijn nakomelingen geschonken. Want het is waar, schijnlijk, dat ook bij anderen de gaven des verstands niet werkloos zijn geweest, maar dat ook onder de andere zonen van Adam vlijtige en schrandere menschen waren, die zich met ijver bezig hielden met het uitvinden en verbeteren van kunstwerken.”

De verkeerde dingen, die uit Kains geslacht zijn voortgekomen, zijn met iets goeds gemengd geweest. Stonden dan de goede en slechte elementen gemoedelijk naast elkaar?

Het antwoord op die vraag geeft een rustig overlezen van Genesis 4:19—24. Het mengsel maakt zoo zeer den indruk van een oplossing, dat het niet zoo eenvoudig is het goede „er uit te halen”. Want deze tentenbouwers behoorden tot de nakomelingen van hem, die gedoemd was te zwerven en te dolen op de aarde. En nakomelingen zetten,

naar den aard der scheppingsordinantie, de historische lijn van den voorvader voort. Deze ijzer-smeders klonken een zwaard, dat louter machtsmiddel was. Ze droómden zelfs niet van het zwaard der verheid. En de eerste dichter waarvan de overlevering meldt, zong een lied, dat niet minder vreeselijken zin had dan de felste uitingen van goddeloosheid in de moderne poëzie.

Het is waarschijnlijk, dat Lamech zijn zwaard meer dan éénmaal gebruikt heeft, en zijn nakomelingen in zijn sporen wandelden; en allicht bij voorkeur tegen degenen, die trouw bleven aan den God des Verbonds. Het is waarschijnlijk, dat de tentenbewoners, zich veilig voelende, gelachen hebben om den vloek: „ge zult zwervende en dolende zijn op de aarde”. Het is waarschijnlijk, dat de kinderen des verbonds gehuiverd hebben van ontzetting bij het hooren van de eerste poëzie der menschheid.

Wat is dan het goede, dat in Kains geslacht met het verkeerde „gemengd is geweest”?

De Schrift zelf geeft het antwoord: „Jabal is geweest een vader van degenen, die tenten bewoonden en vee hadden. Jubal was de vader van allen die harpen en orgels hanteerden. Tubal-Kain was een leermeester van allen werker in koper en ijzer”.

Nu zijn er twee mogelijkheden.

Men kan zeggen: „ik zie bij den man, die den moordenaar een zwaard leverde, niets van een leermeesterschap; ik zie bij hem, die den vloek Gods belachelijk wilde maken, niets van een vaderschap; en ik erken den zanger der goddeloosheid niet als een kunstenaar bij de gratie Gods”.

De andere mogelijkheid is echter die der gehoorzaamheid aan het Woord des Verbonds. God Zelf constateert hier uitdrukkelijk het cultureel vaderschap en meesterschap van het geslacht dat Hem haatte.

Wie zich daartegen verzet, die wordt bevonden tegen God te strijden.

Hoe doen zich deze dingen nu voor in de praktijk?

In „Ons eigen blad, Tijdschrift voor praktische Roomsche opvoeding” jrg. XI, 1923, blz. 268 vgg. schrijft Fr S. R(ombouts) een artikel „Klassieken en Katholieke paedagogiek”. Daarin wordt gewag gemaakt van een artikel van het „Overijsselsch Dagblad” van 12 Maart van dat jaar, welk artikel op zijn beurt een breed citaat geeft van een stuk „Antigraeca” in „Het Vaderland”, waarin Jhr. Mr A. van Daehne van Varick zich verzet tegen de handhaving van het Grieksch op het gymnasium. We ontleenen aan het stuk van laatstgenoemde de volgende passages:

„De Grieksche kunst staat hoog, maar zij is een loutere natuurkunst en alleen dienstig tot verheerlijking der natuur; onbekwaam om den gevallen mensch op te heffen, te veredelen en te troosten”.

„De Grieksche zedeleer was infaam. De beste „Grieken, als Plato en Aristoteles, konden zich geen staat denken zonder slavernij, zonder gemeenschap van goederen en vrouwen, om van andere wantoestanden te zwijgen. De godsdienst der Grieken was een vereering van goden en godinnetjes, te zot, te onzedelijk, te afschuwelijk „om er aan te denken”. (Tusschen haakjes, uit 't feit, dat ik de bewering van Mr Daehne van Varick niet bespreken zal, concludeere niemand, dat ik het ermee eens zou zijn; 't gaat me hier alleen om de hoofdrichting van zijn waardeering, die m.i. belangrijker fout bevat dan alle eventuele zakelijke onjuistheden).

„Vroegtijdig reeds begon de invloed der Grieksche beschaving op de Romeinen; hij breidde zich uit door de legisten allengs over Italië; „totdat sinds de 14de eeuw, maar vooral na den val van Konstantinopel in 1453, hij losbrak als „de pest der Renaissance over Rome en vandaar „over Europa”.

„Desniettemin zou onze jeugd uit Grieksche denkbeelden voedsel moeten zamelen!”

„De letteren der Grieken, zegt een groot Fransch „schrijver, zijn schoon gelijk tempels, edoch, „le „démon les habite”.

Tot zoover Mr Van Varick van Daehne.

Ook aan de toevoegselen van het „Overijsselsch Dagblad” ontleenen we enkele zinnen, die zoowel op een Roomsche beschouwing der cultuurgeschiedenis als op een poging tot oplossing van het gymnasium-probleem van die zijde een licht werpen. De schrijver van dit artikel verheugt er zich over dat een vrijzinnig man in „Het Vaderland” zulke dingen schrijft, waar een Katholiek het goeddeels mee eens kan zijn. Over de renaissance denkt deze scribent als volgt:

„Toen het katholieke geloofsleven verslapte, was „de bodem van Europa gereed voor de renaissance in de kunst, voor de receptie van het „Romeinsch recht, voor het afschaffen van de „woeker- en rente-verboden, voor de ontfaarding „der gilden — en ook voor de Hervorming, die „wij hebben te beschouwen als een der grootste „rampen, die de wereld troffen.

„Een verzet tegen den verderen invloed van „de heidensche cultuur is daarom van veel belang. „Daarom ook is niet afschaffing van Grieksch „een heilmiddel, maar het terugplaatsen der Chris-

telijke Griek-leerprogramma. „Onze jor „hebben aan „Isocrates „Herodotus „St. August „en Basilus

Ten slotte instemming daarbij op „Bosco, Dr J

In hetzelf aan de ord „t.a.p. blz. 2

„Oude la „nuttig. B „beoefene „doende i

In dezen bemiddelende „denschc au „schrapl. Ee

hier sterker leer is hier

Eenerzijds die een opex van de oud

alle human „enig huma

loovige vast alle leid we gen (H

Aan den twee trekke eenigen:

1. de geli menschen i de Calvinis

haalt de m artikel van

Zien we ev een gelijksl

Christelijke straks was heeft deze

tous neous' die de heid

achten, en ding tracht

dat er onder

heid heerse men meend

Helleensche laat niet toe

noch op de heeft gespe

en Christen heeft aan h

volgeling is niet alleen

over „deuge cynischen

klassieke a hanger van

sche school man in de

Juist om leeren vers

bestrijden, oorspronger

auteurs, in lijke klassie

buitengeme den leerling

normaal m Basilus i

Christelijk een dankba

eenigermate Grieken vó

Want de pr vaders best

lijk antiek f niet helder

A.